

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо створення, завдань і функцій спеціалізованих служб цивільного захисту

Розробка Методичних рекомендацій щодо створення, завдань і функцій спеціалізованих служб цивільного захисту викликана необхідністю збереження на рівні суб'єктів господарювання, муніципальних утворень та організацій структур, які забезпечують виконання спеціальних заходів цивільного захисту, як у мирний, так і у воєнний час.

Відповідно до п.4 ч.1 ст.22 Кодексу цивільного захисту України (далі – Кодекс) спеціалізовані служби входять до складу сил цивільного захисту. Згідно зі ч.1, 2 ст.ст.19,25 Кодексу, Положенням про спеціалізовані служби цивільного захисту (далі - Положення), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8.07.2015 № 469 одним із завдань органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання є «...керівництво створеними ними... спеціалізованими службами цивільного захисту..., забезпечення їх діяльності та здійснення контролю за готовністю до дій за призначенням».

Відповідно до існуючої законодавчої і нормативно-правової бази у сфері цивільного захисту підібрано матеріал для підготовки Методичних рекомендацій щодо створення, завдань і функцій спеціалізованих служб цивільного захисту у мирний та воєнний час.

У якості рекомендацій пропонується матеріал для використання у практичній діяльності при плануванні та виконанні заходів цивільного захисту.

Методичні рекомендації розроблені Маріупольськими міськими курсами II категорії Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Донецької області.

Методичні рекомендації призначені для використання:

- начальниками управлінь, відділів з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для роботи на суб'єктах господарювання;
- фахівцями ДСНС, діяльність яких пов'язана з організацією заходів цивільного захисту;
- керівниками суб'єктів господарювання, установ, організацій, а також посадовими особами з питань цивільного захисту для організації та удосконалення системи цивільного захисту.

Загальні положення щодо створення служб

Стаття 25 Кодексу цивільного захисту України визначає основи створення спеціалізованих служб цивільного захисту.

<i>Види служб</i>	<i>Де створюються</i>	<i>Як створюються</i>	<i>Ким створюються</i>
<i>Об'єктові</i>	на суб'єкті господарювання	на суб'єкті господарювання з чисельністю працівників більше 50 осіб шляхом формування з працівників ланок, команд, груп, що складають відповідні спеціалізовані служби цивільного захисту	Наказом керівника суб'єкта господарювання
<i>Галузеві</i>	у системі центрального органу виконавчої влади	шляхом зведення об'єктових підрозділів у відповідну галузеву спеціалізовану службу цивільного захисту	центральним органом виконавчої влади
<i>Територіальні</i>	- в областях, районах; - у містах облас-	шляхом об'єднання об'єктових підрозділів у відповідну територіальну спеціалізовану службу	- в областях, районах-розпорядженням голови місцевої дер-

	ного значення	цивільного захисту місцевого рівня або об'єднання територіальних спеціалізованих служб цивільного захисту місцевого рівня у регіональну спеціалізовану службу цивільного захисту	жавної адміністрації; - у місті обласного значення - рішенням сесії міської ради.
--	---------------	--	--

Примітка: згідно з п.5 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 469 територіальні спеціалізовані служби місцевого рівня утворюються місцевими держадміністраціями в районі, місті або органами місцевого самоврядування в місті обласного значення. Відповідно до ч.1 ст.10 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органом місцевого самоврядування є сільські, селищні, міські ради.

Перелік центральних органів виконавчої влади, якими утворюються спеціалізовані служби цивільного захисту, визначений постановою Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

Найменування центрального органу виконавчої влади	Найменування спеціалізованої служби, яка утворюється органом
<i>Мінагрополітики</i>	спеціалізована служба із захисту сільськогосподарських тварин і рослин
<i>Міненерговугілля</i>	спеціалізована служба енергетики
<i>Мінрегіон</i>	інженерна спеціалізована служба та комунально-технічна спеціалізована служба
<i>Мінекономрозвитку</i>	спеціалізована служба торгівлі та харчування
<i>Держрезерв</i>	спеціалізована служба матеріального забезпечення
<i>МОЗ</i>	медична спеціалізована служба
<i>Мінінфраструктури</i>	спеціалізована служба транспортного забезпечення
<i>ДСНС разом з Адміністрацією Держспецзв'язку, Держкомтелерадіо</i>	спеціалізована служба зв'язку та оповіщення
<i>МВС</i>	спеціалізована служба охорони громадського порядку
<i>ДСНС</i>	протипожежна спеціалізована служба
<i>Мінпромполітики</i>	технічна спеціалізована служба

Статтею Кодексу роз'яснюється, що спеціалізовані служби цивільного захисту утворюються для проведення спеціальних робіт і заходів з цивільного захисту та їх забезпечення, що потребують залучення фахівців певної спеціальності, техніки і майна спеціального призначення.

Таким чином, спеціалізовані служби цивільного захисту – це позаштатні організаційно-технічні об'єднання органів управління, сил і засобів цивільного захисту підприємств, установ, організацій та їх структурні підрозділи, які мають споріднений профіль, а також здатні, незалежно від їх форм власності та відомчої належності (підпорядкованості), до спільного проведення конкретного виду робіт, спеціальних заходів цивільного захисту, як у мирний час, так і при веденні воєнних дій.

Спеціалізовані служби цивільного захисту створюються для виконання інженерно-технічних, медичних, транспортних, інших заходів цивільного захисту, підготовки для цього сил і засобів служби, а також для забезпечення дій формувань цивільного захисту у ході аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Основними завданнями спеціалізованих служб є:

- участь у розробленні планів реагування на надзвичайні ситуації, планів цивільного захисту на особливий період;

- здійснення заходів з переведення спеціалізованих служб до функціонування в умовах надзвичайної ситуації та особливого періоду;
- підготовка та здійснення контролю за готовністю органів управління, ланок, груп, команд або об'єктових підрозділів до дій за призначенням, їх забезпечення;
- організація та проведення навчання за програмою спеціальної підготовки фахівців певної спеціальності, які входять до складу спеціалізованої служби;
- підтримання у готовності техніки і майна спеціального призначення для виконання завдань з цивільного захисту в мирний час та особливий період;
- підготовка пропозицій щодо проведення спеціальних робіт і заходів з цивільного захисту та їх забезпечення під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та управління підрозділами спеціалізованих служб, що залучаються до таких робіт і заходів;
- організація та взаємодія з органами управління та силами цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем, їх ланок, які залучаються до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- створення та поповнення матеріальних та інших ресурсів спеціалізованих служб.

Основні завдання, порядок утворення та склад спеціалізованих служб цивільного захисту (далі - спеціалізовані служби), організацію управління ними та їх функціонування визначає Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 469.

Можливий перелік спеціалізованих служб, їх функції та база створення

Перелік спеціалізованих служб цивільного захисту (за призначенням) залежно від можливості їх створення, оснащення спеціальною технікою, обладнанням, спорядженням, інструментами, матеріалами при плануванні заходів цивільного захисту для конкретної території та місцевих умов може бути наступним: *служба енергетики, служба із захисту сільськогосподарських тварин і рослин, інженерна служба, комунально-технічна служба, служба матеріального забезпечення, медична служба, служба зв'язку і оповіщення, протипожежна служба, служба торгівлі і харчування, технічна служба, служба транспортного забезпечення, служба охорони громадського порядку, служба сховищ та укриттів, служба радіаційного та хімічного захисту, служба санітарної обробки людей та знезараження одягу.*

Види служб	Ким та яким документом визначаються:		
	Організаційна структура служб	Кількість підрозділів, які входять до складу служби	Орган управління служби
Об'єктові	Наказом керівника суб'єкту господарювання		
Територіальні	- в областях, районах - розпорядженням голови місцевої державної адміністрації; - у місті обласного значення - розпорядженням голови міської ради.		- в областях, районах - розпорядженням голови місцевої державної адміністрації; - у місті обласного значення - рішенням міської ради.

Завдання, організація та діяльність об'єктових, територіальних служб визначається положеннями, які розробляються начальниками служб, затверджуються керівником органу, суб'єкту господарювання, який утворив таку службу, та погоджуються з виконавчим органом міської ради (структурним підрозділом місцевої державної адміністрації).

Загальне керівництво спеціалізованою службою ЦЗ місцевого рівня покладається на керівника місцевої ланки територіальної підсистеми та його першого заступника – заступника голови комісії з питань ТЕБ та НС.

Безпосередньо спеціалізовану службу ЦЗ очолює і здійснює її керівництво - начальник служби або його заступник – керівник спеціалізованої профільної організації або суб'єкта господарювання (управління, служби, відділу, підприємства), що реалізує свою діяльність на території району, міста, селища. Організаційна структура місцевої територіальної

спеціалізованої служби ЦЗ визначається начальником служби залежно від наявності сил і засобів на підпорядкованій території.

Начальником служби формується штаб служби, до складу якого входять групи: оперативного планування, узагальнення та збору інформації, з питань ліквідації аварій, матеріального забезпечення та ін., які підпорядковуються начальнику служби і керівнику штабу.

Штаб спеціалізованої служби цивільного захисту є основним робочим органом управління начальника служби і створюється із числа відповідальних працівників та посадових осіб структурних підрозділів виконавчого органу, об'єднання, підприємства, установи та організації, на базі якої (якого) цю службу створено, без звільнення зазначених осіб від виконання своїх штатних функціональних обов'язків за займаною посадою.

Начальник штабу служби ЦЗ призначається (за поданням начальника служби) відповідним розпорядженням керівника ланки з числа перших заступників (заступників) посадової особи, яка призначена начальником цієї служби, або, як виняток, із числа керівників виконавчих органів ради (структурних підрозділів ОВВ), підприємств, установ, організацій та об'єднань, які входять до складу служби.

Організаційну структуру та чисельність працівників штабу служби ЦЗ затверджує керівник місцевої ланки територіальної підсистеми за поданням начальника цієї служби на основі обґрунтованих пропозицій відповідного постійно діючого структурного підрозділу суб'єкта господарювання, на базі якого створена служба.

На вищезазначений постійно діючий структурний підрозділ (орган управління) уповноважений у справах ЦЗ, покладається безпосереднє повсякденне керівництво діяльністю служби цивільного захисту. Чисельність штатних працівників цього підрозділу визначається відповідно до вимог п. 2 ст. 20 Кодексу ЦЗ України.

База створення, завдання спеціалізованих служб цивільного захисту, а також формування, які входять до складу служб наведені у наступній таблиці.

<i>Найменування служб</i>	<i>База створення служб</i>	<i>Завдання служб</i>	<i>Формування, які входять до складу служб</i>
Служби енергетики	на базі організацій енергетики і електрифікації, генеруючих та енергосервісних компаній	<ul style="list-style-type: none"> - організують і проводять аварійно-відновлювальні роботи на пошкоджених об'єктах мережі електропостачання; - забезпечують енергопостачання сил цивільного захисту під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, у тому числі з використанням автономних джерел енергопостачання (у разі їх наявності); - забезпечують енергопостачання суб'єктів господарювання, що забезпечують життєдіяльність населення; - визначають шкоду, заподіяну суб'єктам господарювання паливно-енергетичного комплексу внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій, потребу в матеріальних ресурсах, необхідних для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також повного відновлення їх функціонування; - координують заходи, які здійснюються суб'єктами господарювання незалежно від форми власності, щодо дотримання встановленого режиму світломаскування в особливий період. 	<ul style="list-style-type: none"> - аварійно-технічні бригади по електромережах; - аварійно-технічні групи по електромережах; - електротехнічні групи
Служби із захисту сільськогосподарських тварин і рослин	на базі агропромислових об'єднань, сільськогосподарських об'єднань, фермерських господарств, інших суб'єктів, які займаються сільськогосподарським виробництвом	<ul style="list-style-type: none"> - проводять моніторинг стану забруднення радіоактивними та небезпечними хімічними речовинами, біологічними засобами сільськогосподарських угідь, продукції рослинництва, поверхневих вод, призначених для сільськогосподарських потреб; - проводять спеціальну розвідку в місцях виникнення (загрози виникнення) НС, шляхів руху сил ЦЗ та маршрутів евакуації; - проводять роботи з ліквідації епізоотій та епіфітотій, здійснюють епізоотичний, фітосанітарний і токсикологічний контроль під час проведення робіт з ліквідації наслідків НС; - здійснюють відповідно до компетенції контроль за безпечністю харчових продуктів і кормів під час виникнення НС, беруть участь у здійсненні заходів щодо забезпечення безпечності харчових продуктів та сировини для їх виготовлення рослинного та тваринного походження; - беруть участь у здійсненні заходів щодо спеціальної обробки територій, приміщень, сільськогосподарських тварин і рослин, продукції тваринництва та рослинництва; - беруть участь у підготовці сільськогосподарської та спеціальної тех- 	<ul style="list-style-type: none"> - ланки ветеринарної розвідки; - ланки фітопатологічної розвідки; - команди захисту тварин; - відділення захисту тварин; - команди захисту рослин; - відділення захисту рослин

		<p>ніки для роботи на зараженій місцевості, спеціальної обробки тварин і рослин, що заражені (уражені), незаражені території, приміщень, де зберігається продукція тваринництва та рослинництва;</p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснюють агрохімічне обстеження, ветеринарну діагностику, лікування тварин, що заражені (уражені), незаражують посіви, пасовища і продукцію тваринництва та рослинництва; - здійснюють ветеринарно-санітарні та фітосанітарні заходи; - беруть участь у здійсненні заходів щодо захисту джерел і систем водопостачання для тварин від впливу небезпечних факторів ураження; - організують заходи із знищення зерна, продовольства, харчової сировини, фуражу та інших матеріальних засобів, що не підлягають незараженню; - забезпечують створення резерву спеціального майна і засобів для захисту свійських тварин та сільськогосподарських рослин у разі НС; - беруть участь у сільськогосподарському виробництві на забруднених територіях, здійснюють контроль за безпечністю такого виробництва; - беруть участь у зборі, утилізації або знищенні загиблих тварин і відходів тваринного походження; 	
Інженерні служби	на базі будівельних, будівельно-монтажних, інших споріднених акціонерних товариств та організацій	<ul style="list-style-type: none"> - проводять спеціальну розвідку в місцях виникнення (загрози виникнення) НС, шляхів руху сил ЦЗ та маршрутів евакуації; - організують будівництво протизсувних, протиповеневих, протиселевих, протилавинних, протиерозійних та інших інженерних споруд спеціального призначення; - організують обстеження будівель, споруд, інженерних мереж і транспортних комунікацій, здійснюють заходи щодо їх безпечної експлуатації; - здійснюють інженерне забезпечення сил ЦЗ в місцях їх розташування під час висування до зон НС, зон можливого ураження та на визначені об'єкти для виконання робіт; - здійснюють методичне забезпечення робіт і заходів під час будівництва та інженерного захисту об'єктів і територій; - визначають шкоду, заподіяну суб'єктам господарювання внаслідок виникнення НС, потребу в матеріальних ресурсах, необхідних для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також повного відновлення пошкоджених (зруйнованих) об'єктів; 	<ul style="list-style-type: none"> - команди з ремонту та відновлення доріг та мостів; - дорожні групи; - мостові групи; - групи інженерної розвідки; - ланки інженерної розвідки;

		<ul style="list-style-type: none"> - ведуть облік інженерної техніки, що може бути залучена для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, залучають її до проведення таких робіт; 	
Комунально-технічні служби	на базі організацій житлово-комунального господарства (підприємств по газифікації, тепловодопостачанню, водовідведенню, спеціальної обробки).	<ul style="list-style-type: none"> - проводять спеціальну розвідку в місцях виникнення (загрози виникнення) НС, шляхів руху сил ЦЗ та маршрутів евакуації; - визначають шкоду, заподіяну об'єктам комунальної сфери і нерухомому майну громадян внаслідок виникнення НС, потребу в матеріальних ресурсах, необхідних для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також повного відновлення пошкоджених (зруйнованих) об'єктів; - здійснюють розчищення шляхів руху сил ЦЗ та маршрутів евакуації; - організовують та здійснюють організаційно-технічні заходи щодо підвищення стійкості комунально-енергетичних мереж, проводять невідкладні аварійно-відновлювальні роботи на них та їх спорудах; - здійснюють посипання спеціальними сумішами вулиць і доріг населених пунктів, а також очищення зливової каналізації та дренажних систем населених пунктів, зливостоків, систем поверхневого водовідведення та зливоприймальних колодязів; - організовують підвезення (подачу) питної та технічної води у зони, де здійснюються заходи щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків; - ведуть облік спеціальної техніки, що може бути залучена для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єктах комунальної сфери, залучають її до проведення таких робіт; 	<ul style="list-style-type: none"> - аварійні газотехнічні бригади; - аварійно-технічні бригади; - аварійно-технічні ланки; - аварійно-технічні бригади з водопровідно-каналізаційних (теплових) мереж; - групи з водопровідно-каналізаційних мереж; - групи з газових мереж; - групи спеціальної обробки території та споруд
Служби матеріального забезпечення	на базі підприємств, установ, організацій постачання та збуту, інших постачальницьких організацій, які мають матеріально-технічні засоби.	<ul style="list-style-type: none"> - проводять спеціальну розвідку в місцях виникнення (загрози виникнення) НС, шляхів руху сил ЦЗ та маршрутів евакуації; - здійснюють організаційні заходи щодо створення резерву матеріально-технічних засобів, пально-мастильних матеріалів, необхідних для реагування на НС у мирний час та особливий період, на базі суб'єктів господарювання, які утворили такі служби; - організовують забезпечення органів управління і сил ЦЗ запасами сировинних, матеріально-технічних і продовольчих ресурсів для проведення першочергових робіт під час ліквідації наслідків НС та здійснення інших заходів, передбачених законодавством; - визначають потребу у матеріальних ресурсах, необхідних для прове- 	<ul style="list-style-type: none"> - мобільні пункти матеріально-технічного забезпечення; - мобільні автозаправні станції;

		<p>дення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також життєзабезпечення постраждалих у разі виникнення НС;</p>	
<p>Медичні служби</p>	<p>на базі органів та закладів охорони здоров'я</p>	<ul style="list-style-type: none"> - організовують медичне забезпечення, надають медичну допомогу постраждалим у разі виникнення НС та особовому складу підрозділів ЦЗ; - організовують взаємодію сил і засобів відомчих медичних служб, які залучені для ліквідації наслідків НС; - надають екстрену медичну допомогу пораненим та постраждалим у разі виникнення НС, здійснюють медичне сортування поранених; - організовують евакуацію постраждалих у разі виникнення НС до закладів охорони здоров'я з урахуванням медичних показань; - організовують роботу закладів охорони здоров'я під час прийому великої кількості поранених та постраждалих у разі виникнення НС; - здійснюють забезпечення сил та підрозділів медичної служби лікарськими засобами, виробами медичного призначення, профілактичними засобами, препаратами крові тощо; - ізолюють інфекційних хворих і контамінованих осіб, проводять їх санітарну обробку і деконтамінацію та надають екстрену медичну допомогу; - організовують та здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд та контроль і протиепідемічні заходи під час ліквідації наслідків НС; - організовують та здійснюють медичні профілактичні заходи серед населення та особового складу підрозділів цивільного захисту; - створюють резерв лікарських засобів та виробів медичного призначення для забезпечення заходів під час ліквідації наслідків НС; - збирають та аналізують статистичні дані щодо заходів з медичного забезпечення під час ліквідації наслідків НС; - проводять постійну роботи з підвищення кваліфікації медичного персоналу системи екстреної медичної допомоги, організовують навчання та тренування підрозділів системи екстреної медичної допомоги та медицини катастроф; - навчають немедичних працівників методам та навичкам надання домедичної допомоги у разі виникнення НС; - збирають, аналізують, узагальнюють дані про медичну і санітарно- 	<ul style="list-style-type: none"> - ланки епідеміологічної розвідки; - санітарні пости (ланки); - санітарні дружини

		епідемічну обстановку, прогнозують її розвиток у районах виникнення НС, осередках ураження (захворювання) та на прилеглих територіях, а також у місцях тимчасового розміщення евакуйованого населення;	
Служби зв'язку і оповіщення	на базі суб'єктних, муніципальних, відомчих організацій зв'язку всіх видів	<ul style="list-style-type: none"> - організовують взаємодію з центрами управління операторів телекомунікацій; - організовують та здійснюють заходи щодо забезпечення стійкого функціонування технічних засобів автоматизованих систем централізованого оповіщення відповідного рівня; - здійснюють оповіщення про загрозу виникнення або виникнення НС органів виконавчої влади, виконавчих органів рад, суб'єктів господарювання, що розташовані в прогнозованій зоні ураження або братимуть участь у ліквідації наслідків НС, а також населення, яке проживає в прогнозованій зоні ураження, у тому числі в доступній для осіб з вадами зору та слуху формі; - забезпечують функціонування у населених пунктах і місцях масового перебування людей сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло для висвітлення інформації з питань ЦЗ; - визначають шкоду, заподіяну технічним засобам оповіщення внаслідок виникнення НС, потребу в матеріальних ресурсах, необхідних для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також повного відновлення пошкоджених технічних засобів оповіщення; - організовують і проводять аварійно-відновлювальні роботи на пошкоджених технічних засобах оповіщення; - забезпечують зв'язком сили ЦЗ під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт; - забезпечують надійним зв'язком органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, органи управління і сили ЦЗ в умовах НС. 	<ul style="list-style-type: none"> - групи зв'язку; - ланки зв'язку
Протипожежні служби	на базі протипожежних підрозділів-ДСНС України, муніципальних утворень, протипожежних підрозділів	<ul style="list-style-type: none"> - проводять спеціальну розвідку в місцях виникнення (загрози виникнення) НС, шляхів руху сил ЦЗ та маршрутів евакуації; - проводять першочергові (невідкладні) роботи в осередках пожеж, їх гасіння, а також під час виникнення аварій, катастроф, стихійного лиха; - забезпечують органи управління і сили протипожежної служби не- 	<ul style="list-style-type: none"> - команди гасіння пожеж; - команди гасіння лісових пожеж; - відділення пожежогасіння

	суб'єктів господарювання	обхідними матеріально-технічними засобами для запобігання виникненню НС та ліквідації їх наслідків у разі виникнення таких ситуацій; - визначають потребу в матеріальних ресурсах, необхідних для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт; - координують дії з планування та здійснення організаційних та інженерно-технічних заходів щодо підвищення рівня протипожежного захисту об'єктів і територій;	
Служби торгівлі і харчування	на базі організацій торгівлі, незалежно від форм їх власності.	- розробляють та здійснюють заходи щодо захисту продовольства і промислових товарів першої необхідності під час виникнення НС; - організують закладення продовольства до ЗС ЦЗ та на пункти управління; - забезпечують продовольством і промисловими товарами першої необхідності особовий склад сил ЦЗ під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також постраждалих у разі виникнення НС; - забезпечують речовим майном пункти санітарної обробки людей; - забезпечують створення запасів продуктів харчування та непродовольчих товарів, необхідних для життєзабезпечення постраждалих у разі виникнення НС; - визначають потребу в матеріальних ресурсах, необхідних для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт і життєзабезпечення постраждалих у разі виникнення НС;	- мобільні пункти харчування; - мобільні пункти харчового забезпечення; - ланки підвозу води
Технічні служби	на базі транспортних організацій незалежно від форм власності та відомчої належності	- організують ремонт техніки, механізмів, приладів та інших технічних засобів, що вийшли з ладу під час здійснення заходів з ЦЗ; - здійснюють евакуацію пошкодженої та несправної техніки до збірних пунктів пошкоджених машин та ремонтних підприємств; - постачають запасні частини і ремонтні матеріали до ремонтних підприємств; - визначають потребу в матеріальних ресурсах, необхідних для технічного забезпечення проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;	- мобільні ремонтно-відновлювальні групи з ремонту автомобільної техніки; - мобільної ремонтно-відновлювальні групи з ремонту інженерної техніки; - евакуаційні групи (технічні)
Служби транспортного забезпечення	на базі транспортних організацій незалежно від форм власності та відомчої належності	- забезпечують здійснення заходів у разі загрози виникнення і виникнення НС на транспорті; - ведуть облік техніки і майна, що може залучатися для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт за напрямками дія-	- автоколони для перевезення населення; - автоколони для перевезення вантажів

	жності	<p>льності служби, та подають відповідні відомості керівництву галузевої спеціалізованої служби;</p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснюють перевезення небезпечних вантажів автомобільним, залізничним, морським, річковим та повітряним транспортом у зонах (із зон) виникнення НС; - забезпечують перевезення згідно з планами реагування на НС та планами ЦЗ на особливий період, перевезення під час проведення заходів з евакуації населення, підвезення (вивезення) робочих змін, вивезення матеріальних цінностей відповідно до рішень штабу з ліквідації НС; - беруть участь у визначенні шкоди, заподіяної здоров'ю людей та національній економіці у разі виникнення НС, потреби у матеріальних ресурсах, необхідних для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також повного відновлення функціонування транспортних засобів і комунікацій; - організовують забезпечення транспортних засобів, що залучаються до виконання завдань з цивільного захисту, пально-мастильними матеріалами; - забезпечують відповідно до компетенції здійснення заходів з підготовки єдиної транспортної системи України до сталого функціонування в особливий період; - розробляють та здійснюють заходи щодо забезпечення функціонування дорожнього господарства в умовах стихійного лиха, у разі виникнення аварії, катастрофи, іншої НС техногенного та природного характеру, під час ліквідації їх наслідків; 	
Служби охорони громадського порядку	на базі органів внутрішніх справ	<ul style="list-style-type: none"> - беруть участь відповідно до компетенції у забезпеченні громадського порядку, безпеки дорожнього руху в зонах виникнення НС та охороні майна, що залишилося без нагляду в таких зонах; - повідомляють відповідним державним органам і громадським об'єднанням про небезпечні події та надзвичайні ситуації; - надають допомогу органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у відселенні людей з місць, небезпечних для проживання, проведенні евакуації населення; - беруть участь у здійсненні карантинних заходів під час епідемій та епізоотій; 	<ul style="list-style-type: none"> - команди охорони громадського порядку; - групи охорони громадського порядку

		<ul style="list-style-type: none"> - визначають потребу в матеріальних ресурсах, необхідних для здійснення заходів з охорони громадського порядку. 	
Служби сховищ та укриттів	на базі організацій, структурних підрозділів підприємств, які утримують та обслуговують будівлі та споруди	<ul style="list-style-type: none"> - облік фонду ЗС незалежно від організаційно-правової форми власності та відомчої належності; - контроль за постійною готовністю ЗС до прийому вкриваємих; - контроль за правильним утриманням приміщень, збереженням захисних конструкцій, устаткування інженерно-технічного обладнання, його експлуатацією та використанням їх для потреб мирного часу; - створення та підготовка формувань з обслуговування сховищ і укриттів(груп, ланок). 	<ul style="list-style-type: none"> - ланки з обслуговування ЗС місткістю до 150 осіб; - групи з обслуговування ЗС місткістю до 600 осіб; - групи з обслуговування ЗС місткістю понад 600 осіб
Служби радіаційного та хімічного захисту	на базі лабораторій та інших установ, які ведуть радіологічний та хімічний контроль	<ul style="list-style-type: none"> - своєчасне виявлення радіоактивного та хімічного забруднення території у межах зони відповідальності; - подання сигналів «радіаційна небезпека», «хімічна тривога»; - інформування керівника об'єкта та розрахунково-аналітичної групи про радіоактивне та хімічне забруднення території у зоні відповідальності; - позначення межі зони радіоактивного та хімічного забруднення на місцевості; - контроль за зміною потужності дози іонізуючого випромінювання та концентрацією небезпечних хімічних речовин у межах зони відповідальності; - відбір проб ґрунту, води, забруднених радіоактивними та небезпечними хімічними речовинами, та відправка їх у лабораторію; - спостереження за метеорологічною обстановкою. 	<ul style="list-style-type: none"> - групи радіаційної та хімічної розвідки; - ланки радіаційної та хімічної розвідки; - пости радіаційного та хімічного спостереження;
Служби санітарної обробки людей та знезараження одягу	на базі організацій (структурних підрозділів) побутового обслуговування населення	<ul style="list-style-type: none"> - організація та здійснення санітарної обробки людей, які виходять з осередків ураження, знезараження одягу і засобів захисту. 	<ul style="list-style-type: none"> - пункти санітарної обробки; - групи санітарної обробки техніки; - групи зі спеціальної обробки одягу

Обов'язки начальників спеціалізованих служб цивільного захисту.

- здійснює керівництво підпорядкованою службою;
- розробляє План дій служби ЦЗ з організації забезпечення заходів ЦЗ міста(району);
- бере участь у розробці плану евакуації населення міста(району);
- проводить розрахунки щодо необхідності створення спеціалізованих формувань, необхідних для вирішення покладених на службу завдань;
- визначає можливості формувань у виконанні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, їх організаційно-штатну структуру, потрібну чисельність особового складу, техніки, матеріально-технічних запасів;
- бере участь у підготовці особового складу до дій у НС з метою відпрацювання практичних навичок щодо виконання покладених завдань;
- бере участь у розробці та удосконаленні системи управління службою;
- бере участь в плануванні забезпечення підпорядкованої служби та необхідними матеріально-технічними засобами та оснащенням;
- підтримує необхідну взаємодію з органами управління ланки та іншими службами ЦЗ;
- готує пропозиції для прийняття рішень на проведення аварійно-рятувальних робіт та участь в них підпорядкованих служб ЦЗ та спеціалізованих (невоєнізованих) формувань;
- бере участь у плануванні заходів служби в особливий період;
- забезпечує організацію виконання інших спеціальних заходів, що передбачаються в Положенні про конкретну службу;

Начальник спеціалізованої служби ЦЗ у межах своїх повноважень та компетенції має право:

- приймати рішення, видавати накази, розпорядження, директиви, вказівки та інструкції з питань ЦЗ, виконання завдань і функціонування служби, обов'язкові для виконання всіма підпорядкованими інстанціями;
- впроваджувати в установленому порядку План дій органів управління та сил служби;
- здійснювати контроль за роботою, проводити комплексні та інші перевірки стану ЦЗ і готовності до дій за призначенням підпорядкованих інстанцій, а також комплексні, штабні та командно-штабні навчання і тренування з цих питань;
- отримувати від місцевого ОВВ, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання інформації, необхідної для проведення відповідних робіт з ліквідації наслідків НС;
- на безперешкодний доступ на об'єкти господарювання і їх територію для забезпечення заходів під час виконання АРНР, робіт з ліквідації наслідків НС силами і засобами служби;
- встановлювати вимоги щодо дотримання заходів безпеки для всіх осіб, які перебувають у зоні НС.
- здійснювати інші повноваження, які не виходять за межі його компетенції та сфери діяльності.

Враховуючи наведене, органи управління службою мають забезпечувати:

- своєчасне здійснення забезпечення заходів ЦЗ, які сприяють підвищенню стійкості роботи підприємств, установ та організацій, підпорядкованих службі, в умовах надзвичайних ситуацій і в особливий період;
- успішне вирішення завдань, покладених на службу, а також приведення в готовність сил і засобів служби до дій щодо забезпечення рятувальних та інших невідкладних робіт у зонах НС і в осередках ураження в особливий період;
- своєчасне доведення до виконавців завдань щодо застосування сил і засобів служби в умовах обстановки, яка складається;

- керівництво і контроль за виконанням поставлених завдань, надання виконавцям всебічної допомоги;
- безперервну та чітку взаємодію сил служби та обмін базами даних з органами управління, уповноваженими у справах ЦЗ, органами військового командування та військовими частинами, іншими спеціалізованими службами ЦЗ, у ході спільного виконання завдань;
- своєчасне маневрування силами та засобами служби у разі необхідності вирішення раптових завдань, що виникають.

Основними силами спеціалізованої служби ЦЗ є: формування спеціалізованої служби ЦЗ.

Формування спеціалізованої служби ЦЗ створюються для виконання своїх спеціальних завдань у надзвичайних ситуаціях та у особливий період. Організаційно формування служби складаються із загонів, команд, груп, ланок, та інших підрозділів, залежно від своєї специфіки.

Зазначені формування створюються на основі обґрунтування їх необхідності розрахунками, у яких враховуються характер та обсяги завдань у НС, наявність людських ресурсів, необхідних спеціалістів, техніки, матеріальних засобів, а також місцеві умови тощо. Чисельність формувань визначається з урахуванням чисельності працюючого персоналу в мирний та воєнний час.

Для забезпечення заходів ЦЗ з ліквідації наслідків НС техногенного та природного характеру у мирний час частина формувань служби (для кожної служби встановлюється окремим) утримується у підвищеній готовності.

Кількість таких формувань визначається рішенням керівника місцевої ланки територіальної підсистеми. Терміни приведення їх у готовність до дій за призначенням не повинні перевищувати 6–8 годин з часу надходження відповідного розпорядження.

До сил спеціалізованої служби відносяться також штатні аварійні підрозділи та аварійно-диспетчерські служби.

Засобами спеціалізованої служби цивільного захисту є:

- спеціальне обладнання, агрегати, механізми, спеціальна та інша техніка, що використовуються у виробництві, передбачена табелями та штатами формувань служби, і не підлягає поставкам до Збройних Сил України згідно з мобілізаційними планами;
- табельна техніка та майно відповідно до номенклатури, затвердженої згідно з законодавством, (індивідуальні засоби захисту, радіометрична та дозиметрична апаратура, засоби та прилади хімічної розвідки, засоби зв'язку та оповіщення, інженерне, медичне та інше майно тощо).

Облік забезпеченості (укомплектованості) формувань особовим складом, табельною технікою та майном ведеться штабами спеціалізованої служби ЦЗ (постійно діючими структурними підрозділами, органами управління, штатними працівниками) всіх рівнів (від міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади до об'єкта включно).

**Перелік
документів, які розробляються у спеціалізованих службах
цивільного захисту**

<i>№ з/п</i>	<i>Найменування документа</i>	<i>Підстава (нормативно-правовий акт, що регламентує розробку документа)</i>
1	2	3
1	Розпорядчий документ (витяг з розпорядчого документу) про створення служб та призначення начальника служби.	Ст. 25 Кодексу цивільного захисту України; п. 5, 6 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (ПКМУ від 08.07.2015 N 469)

2	Наказ начальника служби про створення штабу та структуру служби.	п. 14 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (ПКМУ від 08.07.2015 N 469)
1	2	3
3	Штатно-посадовий список служби	п. 15 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (ПКМУ від 08.07.2015 N 469)
4	Положення про службу, погоджене та затверджене у встановленому порядку	п. 7 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (ПКМУ від 08.07.2015 N 469)
5	Функціональні обов'язки посадових осіб служби по режимам функціонування єдиної державної системи цивільного захисту	п. 14 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (ПКМУ від 08.07.2015 N 469)
6	Схема оповіщення особового складу служби та формувань цивільного захисту служби	п. 8 Положення про організацію оповіщення і зв'язку у НС (ПКМУ від 15.02.1999 N 192)
7	План дій служби щодо забезпечення дій органів управління та сил місцевої (об'єктової) ланки із запобігання та ліквідації НС природного и техногенного характеру	п.24 Положення про єдину державну систему цивільного захисту(ПКМУ від 09.012014 № 11)
8	Плани всебічного забезпечення заходів ЦЗ в особливий період	п. 3 ч.1 ст. 130 Кодексу цивільного захисту України
9	Формалізовані документи: - справка - доповідь про стан служби; - проекти рішень начальника служби щодо забезпечення заходів із запобігання та ліквідації НС природного и техногенного характеру. - зразки форм пропозицій керівнику міської ланки по виконанню заходів; - зразки форм доповідей на виконання завдань.	п.41 Положення про єдину державну систему цивільного захисту (ПКМУ від 09.012014 № 11)
10	План підготовки спеціалізованої служби цивільного захисту на наступний рік з додатками: - тематика навчань і тренувань; - перелік навчальних груп, керівників занять; - розклад занять; - журнали облік занять; - місячні плани робіт, звітні документи про виконання заходів	п.п. 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (ПКМУ від 26.06.2013 N 444); п. 4.4 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934).
11	Наказ начальника служби «Про підсумки підготовки служби у _____ році та завдання на наступний рік»	п. 4 ч.2 ст. 19 Кодексу цивільного захисту України
12	План приведення у готовність кожного зі створених формувань цивільного захисту	п. 5 р. II Примірного положення про формування цивільного захисту (наказ МВС від 31.01.2015 № 113)
13	Заявки, наряди, накладні, довіреності на отримання майна, техніки	
14	Плани взаємодії	п.п. 32 та 48 Положення про ЄДСЦЗ (ПКМУ від 09.01.2014 № 11)

Порядок розроблення, корегування та уточнення плану

План дій служби щодо забезпечення дій органів управління та сил місцевої (об'єктової) ланки із запобігання та ліквідації НС природного и техногенного характеру:

- підписується начальником служби;
- погоджується начальником виконавчого органу міської ради (структурного підрозділу місцевої державної адміністрації, підприємства, установи, організації) з питань цивільного захисту;
- затверджується керівником відповідної ланки єдиної державної системи цивільного захисту.

План розробляється в трьох примірниках:

- 1-й примірник знаходиться в службі;
- 2-й примірник – у вищестоячій службі;
- 3-й примірник – у виконавчому органі міської ради (структурному підрозділі місцевої державної адміністрації, підприємства, установи, організації) з питань цивільного захисту.

Коригування плану проводиться щорічно станом на 1.01 наступного року у термін до 1 березня.

Як правило порядок організації планування заходів цивільного захисту на всіх рівнях здійснюється з урахуванням оцінки можливої обстановки.

Розроблення плану цивільного захисту умовно можна розділити на три етапи:

- організаційно-підготовчий;
- практичного розроблення плану;
- погодження та затвердження.

Організаційно-підготовчий етап включає:

1. Вивчення та аналіз законодавчої і нормативно-правової базис організації та здійснення заходів у сфері цивільного захисту. Вивчення і аналіз відповідних документів з планування та розроблення плану.

2. Збір та узагальнення необхідних даних, де передбачається:

- а) виявлення об'єктів і територій, які можуть опинитися у зоні ураження;
- б) проведення глибокого та всебічного аналізу і характеру обстановки, яка складається на території суб'єкту (міста, району, об'єкту), величин очікуваних збитків, термінів виконання заходів, сил і засобів, які залучаються для ліквідації наслідків НС;
- в) отримання відомостей про кількість населених пунктів та чисельність населення, які можуть опинитися у зонах ураження, забруднення радіоактивними речовинами, зараження хімічними і біологічними речовинами, а також у зонах пожеж, інших небезпечних районах.

З урахуванням специфіки місцевих умов можуть готуватися й інші дані.

3. Складається календарний план з розроблення документів Плану.

У календарному плані по кожному етапу визначаються:

- найменування заходів;
- обсяг заходів, які виконуються;
- відповідальні виконавці;
- терміни виконання;
- відмітка про виконання.

Підписується календарний план начальником служби і затверджується начальником виконавчого органу міської ради (структурного підрозділу місцевої державної адміністрації, підприємства, установи, організації) з питань цивільного захисту.

Етап практичного розроблення та оформлення документів плану передбачає:

1. Практичне розроблення та оформлення документів плану дій.

2. Проведення попереднього узгодження зі всіма зацікавленими структурами, у тому числі з виконавчим органом міської ради (структурним підрозділом місцевої державної адміністрації, підприємства, установи, організації) з питань цивільного захисту.

Практичне розроблення розділів плану дій полягає у прогнозуванні можливої обстановки, яка може скластися у разі виникнення надзвичайних ситуацій, як у мирний час, так і в особливий період, і внаслідок цих дій оцінки руйнувань, втрат і вироблення рішення на ліквідацію наслідків.

При прогнозуванні наслідків у всіх випадках необхідно встановити (визначити):

- зони руйнувань, радіоактивного забруднення, хімічного і бактеріологічного зараження, зони катастрофічного затоплення;

- чисельність населення, об'єктів, які можуть опинитися у зоні руйнувань;

- можливі спричинені збитки (втрати населення, продукції, обладнання, матеріалів, тощо);

- майбутні заходи та обсяги ліквідації наслідків;

- сили, засоби та порядок виконання заходів.

Виходячи з характеру та обсягів майбутніх заходів, службами муніципальних об'єднань і об'єктів, у частині, що їх стосується, розробляється план дій, тобто здійснюється практичне розроблення документів плану.

При розробленні плану, чим повніше будуть враховані вірогідні умови, тим реальнішими та ефективнішими будуть заздалегідь розроблені заходи. Разом з тим слід пам'ятати, що дані прогнозів є орієнтовними і повинні постійно коригуватися та уточнюватися.

На завершальній стадії розроблення документів плану здійснюється їх погодження. Погодження здійснюється, як на рівні розробників окремих розділів і додатків плану, так і на рівні вищестоящих та взаємодіючих структур управління.

Після усунення зауважень та доопрацювання План затверджується керівником місцевої (об'єктової) ланки – міським головою (керівником підприємства).